

Verkkoviha nuorten maailmassa

Elina Tolonen

Journalismin, viestinnän ja
median tutkimuskeskus

Tampere Research Centre for
Journalism, Media and Communication

Vihapuhe vs. verkkoviha

- Vihapuhetta laajempi käsite on **verkkoviha (cyberhate)**, jolla viitataan internetissä tuotettuun tai jaettuun yksilöitä tai sosiaalisia ryhmiä loukkaavaan tai uhkaavaan materiaaliin.
- Verkkovihalla tarkoitetaan mm.
  - rasismia, antisemitismiiä, rasistisia kampanjoita
  - vammaisiin kohdistuvaa ahdasmielisyyttä,
  - huhujen levittämistä,
  - väkivaltaista pornoa,
  - naisvihaa,
  - terrorismin tukemista ja poliittista vihapuhetta
  - vastapuolen vaientamista,
  - uskonnollista kiihkoilua
  - homofobiaa,
  - ryhmien tai yksilöiden nimittelyä tai kiusaamista ja vainoa.

Jos verkkotoiminta pyrkii kannustamaan suoraan väkivaltaan tai vihamielisyyteen tiettyjä ryhmiä kohtaan, voidaan puhua myös (cyberviolence) **verkkoväkivallasta**.

Copyright Unesco

Miksi puhua verkkovihasta kestäväen kehityksen ja aktiivisen kansalaisuuden yhteydessä ?

Offline ja online ovat yhtä

Erilaiset sosiaalisen median sovellukset, internet jne. ovat läsnä kaiken aikaa nuorten arjessa. Sosiaaliset suhteet ”tapahtuvat” yhtä lailla verkossa kuin sen ulkopuolellakin. Siksi on keinoitekoista yrittää erottaa verkkomaailma ja ”tosimaailma” toisistaan.

Vihapuhe ei rajoitu verkkoon

Ne, jotka saavat osakseen vihapuhetta verkossa, kohtaavat sitä usein myös verkon ulkopuolella. Puhe muuttuu teoiksi.

Verkkoviha on näkyvää

Noin ¼ suomalaisista nuorista ja nuorista aikuisista (15-30-vuotiaat) on nähnyt verkkovihaa tai vihapuhetta, mutta vain 10 % on saanut sitä osakseen. Vain noin 4% osallistuu sen tuottamiseen (Kaakinen, 2018)

Miksi verkko on vihainen?

Anonymiteetti

Nimettömyyden turvin on helpompi solvata ja purkautua.

Vapaus

Jokainen voi käyttää sananvapauttaan ilman ennakkosensuuria.

Tunteiden korostuminen

Tunnepitoinen ilmaisu kerää huomiota.

Kaikukammiot, kuplat

Ihmiset kohtaavat ensisijaisesti samanmielisiä.

Valikoidut tietolähteet, algoritmit

Ihmiset saavat tietoa, joka vahvistaa ennakoasenteita.

Vihan normalisoituminen

Vihasisältöihin tottuu ja alkaa noudattaa yhteisön normeja.

Ketkä ovat vihaisia?

Tyypittelyä hankala tehdä, mutta

- Miehet useammin kuin naiset. (verkkovihan kohteena kuitenkin sekä miehiä että naisia, poikia ja tyttöjä.)
- Nuoret useammin kuin iäkkäät.
- Ne joilla sosiaalista pääomaa ja merkityksellisiä sosiaalisia suhteita ensisijaisesti vain verkkoympäristössä ovat useammin vihaisia kuin he, joilla on runsaasti sosiaalisia suhteita myös verkon ulkopuolella. Sama pätee myös vihapuheen uhreihin.

Huomioitavaa...

- Viha on yksilön tunne, mutta ongelma ei ole vain yksilön ongelma.
- Miksi esimerkiksi nuoret miehet ovat vihaisia?
- Mitä tässä kontekstissa, ajassa tai yhteiskunnassa tekee heistä vihaisia?
- Verkkoviha sekä luo että heijastelee yhteiskunnallista tilannetta.

**Millaisia
muotoja
verkkoviha
voi saada?**

Verkkoviha voi olla...

1

Impulsiivista

Spontaaneja vihanilmaisuja, joihin ponsi tulee ulkoisesta ärsykkeestä. Tulee sanotuksi sellaista, mitä ei tavallisesti ehkä sanoisi.

2

Ryhmämiöihin liittyvää

Verkossa syntyvät samantyyppiset ryhmittymiä, jotka vastustajina ovat toisin ajattelevien ryhmä. Samat ihmiset voivat olla sekä verkkovihan tuottajia että uhreja.

3

Ideologista

Kenties verkkovihan vanhin muoto. Oman poliittisen, vihalle ja vastakkainasetteluille rakentuvan sanoman levittämistä. Esimerkiksi terroristijärjestöjen tai valkoista ylivalkaa ajavien liikkeiden viestit.

Verkkoviha voi olla...

Naisvihaa

Radikaalin miesliikkeen, ns. manosfäärin, mielipidevaikuttajat pyrkivät rakentamaan miesten emotionaalista yhteisöä naisvihan ympärille. Esim. suomalaisella nuorten miesten käyttämällä ylilauta-kuvalaudalla esiintyy paljon tämänkaltaista sisältöä. Ylilauta on nuorten miesten perustama, törkeästi poliittista korrektiutta vastustava ns. huumorisivusto.

Verkkoviha voi olla...

Naisvihaa

- Uusmaskuliinisuus (*neo-masculinity*) & sukupuolten sota
- Liike syntynyt reaktiona ns. maskuliinisuuden kriisiin.
- Pyrkivät voimaannuttamaan poikia ja miehiä.
- ”Kuninkaiden paluu”
- Ahdas käsitys maskuliinisuudesta. Ei-maskuliinisina pidetyt tunteet, kuten epävarmuus tai hämmennys, pyritään kanavoimaan raivoksi ja vihaksi. Viha synnyttää osallisuuden ja voiman tunteita.
- Osa liikkeistä voimakkaan naisvihamielisiä.
- Naisviha radikalisoitumisen muotona.

Viettelygurut

- Ohjeita nuorille miehille naisten iskemiseksi.
- Käsitukset naisten ”todellisesta luonteesta”: petollinen, materialistinen, löyhämoraalinen.

YouTube

hidden cam

Tyler's Secrets For SMART Guys To Pick Up DUMB Girls (+Infield)

157 498 näyttökertaa

21T 183 JAA TALLENNÄ ...

RETURN KINGS

CULTURE MASCULINITY TOPICS *ROOSH'S NEW BOOK: GAME*

Verkkoviha voi olla... Naisvihaa

PUNAISEN PILLERIN
LIIKE (*the redpill
movement*):
salaliittoteoria feministien
hallitsemista läntisistä
yhteiskunnista, jossa
miehet ovat syrjittyjä.
Matrix-elokuvasta tutun
punaisen pillerin ottamalla
siirtyy feministisen vallan
havaitsevaan eliittiin.
”Patriarkaattia ei ole
koskaan ollut olemassa”

So, you took the redpill?

Congratulations and Well Done!

Now you know that we live in a gynocentric society and that the game is rigged against men. Now you know that it's the men who are the abused underclass despite what feminist victim narratives have told you your entire life.

Conversely, you now know that women are the privileged sex. They enjoy privileges when it comes to alimony, fake rape allegations, child support, circumcision, lighter prison sentences for the same crimes, preferential treatment in education and employment, abortion etc. Now you know that gynocentrism is pervading every aspect of our society, from politics to culture, to medicine and economics. In every aspect, men have been deliberately sabotaged by feminism for the perceived benefit of women.

Now you have learned that facts and statistics paint a different picture than what schools and media want you to believe, and most probably you have heard that the gender pay gap is a myth and that even in the Third World men face the bulk of oppression as demonstrated by a lower life expectancy and a higher suicide rate.

"Waa, most STEM professors are male, that's so unfair. Waaaa, 80% of homicide victims are male, but look at this one case of rape that happened in some country and was reported in the mass media for weeks on end. Waaaa, 95% of beheaded victims are male, but Islam is soooo misogynist. Waaaaa, women are poor poor innocent ever-victims and it's my male duty to defend and support women wherever I can. My mommy is so proud of me."

BRAINWASHED LEVEL
PUBERTY/VIRGINITY LEVEL
MOMMY ISSUES LEVEL
SELF-MUTILATION LEVEL

CONGRATULATIONS
YOU HAVE NOW REACHED REDPILL LEVEL ONE

CONGRATULATIONS
YOU HAVE NOW REACHED REDPILL LEVEL TWO

CONGRATULATIONS
YOU HAVE NOW REACHED REDPILL LEVEL THREE

Redpill Level 3:
A tough pill
to swallow

Verkkoviha voi olla.. Naisvihaa

Voi kohdistua kehen tahansa verkossa toimivaan ja julkaisevaan naiseen.

Kohdistuu usein seksuaalimoraaliin, ulkonäön arvosteluun.

Minja Koskela

@minjakoskela

Follow

Sisältövaroitusta: Vihapuhe.

Sen jälkeen, kun kokoomusehdokas laittoi kuvakaappauksen instapostauksestani jakoon, ovat ihmiset (pääasiassa miehet) kirjoittaneet musta kauheita asioita eri foorumeilla. Lähetin muutamalle nimellä ja kasvokuvalla esiintyvälle seuraavat viestit: (1/6)

Translate Tweet

11:27 AM - 19 Jan 2019

161 Retweets 948 Likes

53 161 948

Tweet your reply

Minja Koskela @minjakoskela · Jan 19

"Moi! Kirjoitan juttua siitä, miten musta kirjoitetaan netissä. Olit kirjoittanut, että "tuolla naamalla ei tarvitse pelätä valkoisten suomalaismiesten lähestymisyrityksiä, edes sokealta". Haluatko kommentoida, mikä sai sut sanomaan näin? Hyvää viikonloppua! T: Minja" (2/6)

Translate Tweet

3 4 241

<https://www.lily.fi/blogit/iidan-matkassa/>

“

”Lapsesi elämä on pilalla, kun sillä on tollanen horo äiti, joka jakelee römpsäänsä.”

”Pidät jo lapsestasi huonoa huolta, kun kerrot julkisesti lapsen olevan äpärä.”

”Yh-äitien lasten elämä on aina paskempaa. Säälin lastasi, yksi paska äiti ja yksi äpärä taas yhteiskunnan maksettavaksi lisää. ”

<https://www.lily.fi/blogit/iidan-matkassa/>

Verkkoviha voi olla...

Trollausta

Trollaus

Trolli pyrkii herättämään reaktioita, hämmentämään ja harhauttamaan muita verkon käyttäjiä.

Trolli onnistuu, kun kohde ottaa härnäyksen tai hämäyksen tosissaan, suuttuu tai närkästytyy.

Trolli-sana esiintyy jo vuonna 1992.

Erilaisia trolleja

- Bikinitrolleja
- Linkkitrolleja
- Leikkihetkitrolleja
- Strategiatrolleja
- Huolitrolleja
- Tragediatrolleja

Trolleja motivoi vallan ja hallinnan tunne – se, että saa aikaan tunteita ja reaktioita. Trollaus voi olla ajankulua tai poliittisia pyrkimyksiä sisältävää toimintaa.

Verkkoviha voi olla... **trollausta**

Case Joshua Goldberg

Kymmeniä online-persoonallisuuksia luonut juutalaistaustainen, 23-vuotias Goldberg asui Floridassa vanhempiensa kanssa. Esiintyi verkossa mm.

- australialaisena ISIS-taistelijana
- äärioikeistolaisena, valkoisten ylivallan kannattajana
- feministinä
- tuomittiin 20 vuoden vankeuteen ISIS-hahmonsä tekemistä väkivaltaan yllytyksistä.

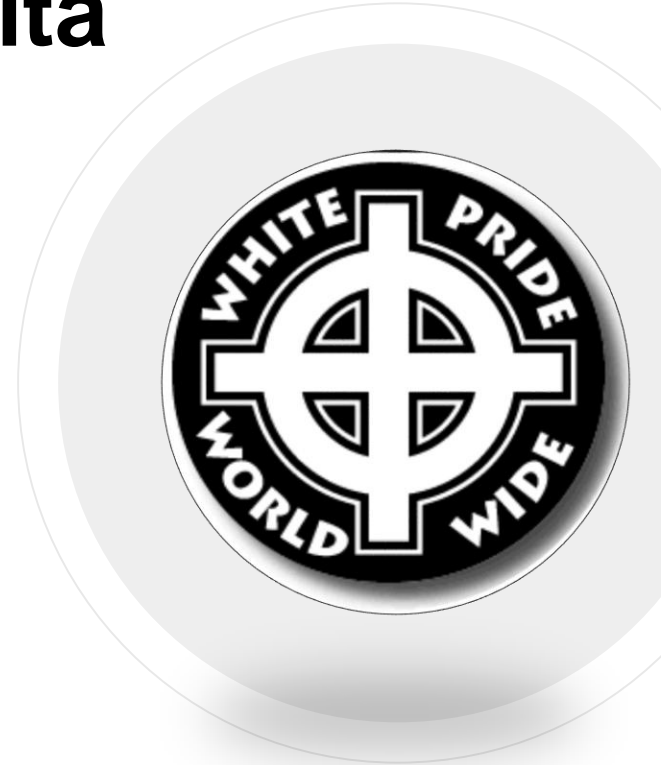

Verkkoviha voi olla...

Rasismia ja rotuideologioita

White supremacy movement

- Valkoisen ylivallan liikkeessä uskotaan valkoisen rodun ylemmyyteen ja oikeuteen hallita maailmaa valkoisen hyveen nojalla.
- Tukeutuu vanhoihin biologisiin ja kulttuuriantropologisiin tutkimuksiin, joiden tulkinnoista tieteessä luovuttiin jo toisen maailmansodan jälkeen.
- Käyttänyt verkkoa alusta asti liikkeen propagointiin.
- Alt-right eli vaihtoehtoinen oikeisto Yhdysvalloissa uskoo, että valkoista väestöä vastaan on menossa hyökkäys, joka vaatii vastahyökkäystä.
- Valkoista ylivaltaa edustavia sivustoja ja keskusteluryhmiä on verkossa satoja.
- National Policy Institute (<https://nationalpolicy.institute/>): pyrkimyksenä tehdä Yhdysvalloista valkoinen maa toteuttamalla rauhanomainen etninen puhdistus.

Verkkoviha voi olla...

Propagandaa ja rasismia

Kansalainen

Ne kiinnostavat uutiset

Etsi

ETUSIVU KOTIMAA EUROOPPA MUU MAAILMA KULTTUURI ARKISTO KOLUMNIT BLOGIT PÄRNÄNEN ASIAPODI

EUROOPPA

Petri Saarela

7.3.2019

Jaa tämä

Venäjä islamisoituu – 15 vuoden kuluttua kolmasosa väestöstä on muslimeja

7.3.2019 08:08 Petri Saarela

Kuva GonzzaB6 / Wikimedia Commons / CC BY-SA 3.0

Yhteystiedot Lähetä artikkeli Anna palautetta Tilaa uutiskirje Käyttöehdot Tietosuoja Mv-Lehti

Etusivu Kotimaa Ulkomaat Talous Tutkiva Viihde Poliittika Tiede Historia Rikolliset

Urheilu | Kolumni | Mieliptide | Arkisto

Maturikasteisille pedariraiskauksille ei loppua. Mansen matut oululaisten lajitoveriensä jäljellä.

Julkaisu 29.01.2019 10:23, 10357 lukijasta

Huumeilla ja alkoholilla pikkutyttöjä voitelevat matut saivat ehdottomia rangaistuksia lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Toinen matuista koetti pestä katensa väittämällä olevansa homo.

Ilalehti kertoo, että kaksi alaikäistä tyttöä, 12- ja 14 -vuotiaita, joutui kahden aikuisen matun törkeän seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Matut tarjosivat uhreilleen huumausainetta ennen suuteltua ja kopelointia pankin tuulikaapissa seurannutta seksiaaktia rakennuksen takapihalla.

Luetuimmat

Nyt Päivä Viikko

1. Katso Husseinin sosiaalietuudet suoraan dokumenteista 02:21
2. Luonan Pitäjänmäen lakkautetun vastaanottokeskuksen salaisia tapahtumaportteja - Osa 1 21.2. 22:07
3. Skottiluonnostaista vihapuhelmoitus - kutsui englantilaisia Instagramissa runkkareiksi 15:30
4. Mediapomo Karhuvaara katu 20:12: 18:55
5. Janitskin avasi vaalitilin - tavoitteena TV-kampanja 20.2. 19:55
6. Analyysi: Paavo Väyrynen ja Iija Janitskin ovat tulevien vaslien dream team 11.3. 12:41
7. Mauno Saari: Kysymyksiä Suomen vapaalle medialle 11.3. 21:30
8. Poliitikko nauraa – Vastustan massamaahanmuuttoa, mutta tennan mielellään hulluudella 02:38
9. Journalisti-lehden päätoimittaja avoimena: "Me vaikuttamme äänestävölköseen" 12.3. 10:22

Verkkoviha voi olla...

Rasismia

City > Julut > Kulttuuri > Prinssi Jusuf sohaishi ampiaispesään

10.8.2015 11:29 Panu Jansson

PRINSSI JUSUF SOHAISI AMPIAISPESÄÄN

Kolme nuorta viihdetaiteilijaa poseeraamassa muistomerkin luona on toisille liian rajua juttu.

“Mitään muuta ku narunjatkoks vetää tommoset neekerit! loukkaa aika pahasti veteraaneja. :(“

Verkkoviha voi olla...

Extremismiä ja ideologista vihaa

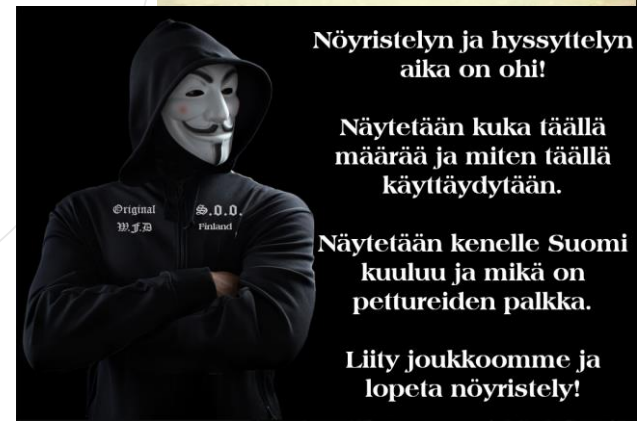
Syyt, miksi nuoret etsiyvät ääriliikkeisiin ovat pitkälti samoja jihadismissa tai äärioikeistolaisuudessa. Ääriliikkeet pelkistävät monimutkaisen maailman yksinkertaiseksi.

Työntäviä syitä:

- Yksinäisyys, eristäytyminen, identiteetin hakeminen.
- Kokemus omasta viiteryhmästä uhattuna.
- Kokemus, ettei valtio tai mikään korkeampi taho puutu tähän uhkaan.

Vetäviä syitä:

- Yhteenkuulumisen kokemus, veljeys & sisaruus.
- Hengellinen kokemus, utopia.
- Voimaantuminen, seikkailunhalu, elämäntarkoituksen saaminen, sankaruuden kokemus.

Verkkoviha voi olla...

Nettipelaamisen vihakulttuuria

#gamergate: feministisiin mediakriittikkoihin ja naispelinkehittäjiin kohdistuneita massiivisia vihakampanjoita, yrityksiä sulkea naispelaajia elektronisen urheilun maailmanmestaruusturnausten ulkopuolelle, sekä raportteja systemaattisesta sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä, häirinnästä ja uhkailusta.

94 % törmää pelitiloissa pelitaitojen haukkumiseen
Yli 80 % solvaamiseen ja nimittelyyn
Yli 70 % rassistisiin, trans- ja homofobisiin sekä ikään liittyviin negatiivisiin kommentteihin ja vähättelyyn.
Lähde: Alin (2018)

Pelaava Miisa, 24, saa ämpärikaupalla vihaviestejä: Huorittelua, vähättelyä, huutoa...

24-vuotias Miisa Nuorgam on monessa eri kilpapelitoiminnassa mukana.

(KUNIA: Miisa Nuorgamin digialbumi / Kuvankäsittely Ny)

Julkaisu: 4.12.2016 12:35

NETTIVIHA 24-vuotias Miisa Nuorgam kohtaa lähes joka päivä seksismiä ja naisvihaa. Kilpapeliharrastaja ja järjestöyöntekijä Nuorgam puhuu avoimesti kokemuksistaan.

Verkkoviha voi olla...

Seksuaalista häirintää ja uhkailua

Seksuaalinen häirintä

- Loukkaavaa nimitystä
  - Tarkoituksellista nolaamista
  - Väijymistä
  - Ahdistelua
  - Fyysistä uhkailua
  - Sopimattomien sisältöjen jakamista
- Pelastakaa Lapset 2018: 10 % tyttöistä kokenut häirintää, 30 % nähnyt sitä
  - Nuorten keskinäisestä häirinnästä ei puhuta yhtä paljon kuin aikuisten harjoittamasta häirinnästä.
  - Pojista joka kolmas ja tyttöistä joka viides pitää alastonkuvien tai -videoiden pyytämistä seurustelukumppanilta hyväksyttävänä. Jos lähettäjä sitä haluaa, asia on valtaosasta nuorista kunnossa. Miten käy kun suhde päättyy? Ns. kostopornon uhka.

Verkkoviha voi olla...

Kiusaamista

Nuorten verkko-ongelmien yhteydessä puhutaan ehkä eniten kiusaamisesta

Kiusaaminen voi olla esim.

- pilkkaviestejä ja -kommentteja,
- ryhmästä eristämistä,
- uhkailua
- perätöntä juoruilua

Tavanomainen kiusaaminen olisi kuitenkin hyvä erottaa vihapuheesta tai verkkovihasta: kiusaaminen VOI sisältää nimettyyn ominaisuuteen kohdistuvaa vihaa ja halveksuntaa, mutta se voi olla myös paljon laajempaa. Kiusaaminen liittyy sosiaalisiin suhteisiin ja ryhmädynamiikkaan, varsinaisessa vihapuheessa on kyse yhteiskunnallisista valtasuhteista, yhdenvertaisuudesta ja syrjinnästä.

Kiusaaminen eroaa häirinnästä ja vihapuheesta pääasiassa myös sen keston ja sen **osapuolten välisen henkilökohtaisen suhteen perusteella.**

Kiusaaminen voidaan määritellä aggressiiviseksi käyttäytymiseksi, pahan mielen aiheuttamiseksi tai loukkaamiseksi, joka on **toistuvaa, tahallista ja joka kohdistuu suhteellisen puolustuskyvyttömään henkilöön.** Kiusaamisessa on kyse vallan tai voiman väärinkäytöstä. (Nyyti ry 2017)

Verkkoviha voi olla...

Kiusaamista

Kiusaamista vai ”teinidraamaa”?

Marwick & boyd (2014): nuoret kutsuvat ”draamaksi” sellaista toimintaa, jota aikuiset voisivat pitää kiusaamisena. ”Draama” pitää sisällään juoruilua, suuttumista, haukkumista ja riitelyä. Osa draamasta voi sen osapuolten mielestä olla aidosti loukkaavaa, mutta draamaksi nimittäminen antaa nuorille mahdollisuuden peruuttaa tilanteesta nolostumatta, eikä heidän tarvitse omaksua uhrin tai kiusaajan rooleja. Tämä on yksi esimerkki nuorten kehittämistä selviytymisstrategioista ja nuorten ja aikuisten välisten näkemysten eroista.

Kiusaamista vai läpän heittoa?

Konteksti ja henkilöiden väliset suhteet määrittävät sen millaisia merkityksiä sanoilla voi olla. Kun pojat kommentoivat läheisten kavereidensa kuvia, ”homo” tai ”riukukäsi” voidaan kirjoittaa ”hellyydellä” ja ne tarkoittavat kutakuinkin samaa kuin tyttöjen toisilleen jättämät kommentit ”ihana” tai ”söpö”.

Kohteen kokemus ja konteksti ratkaisevat

Verkkoviha voi...

pukeutua huumoriksi

For the LULZ

Äärimmäinen ironia, kaikelle nauraminen, ruman estetiikka ja musta huumori internet-kulttuurin piirteinä.

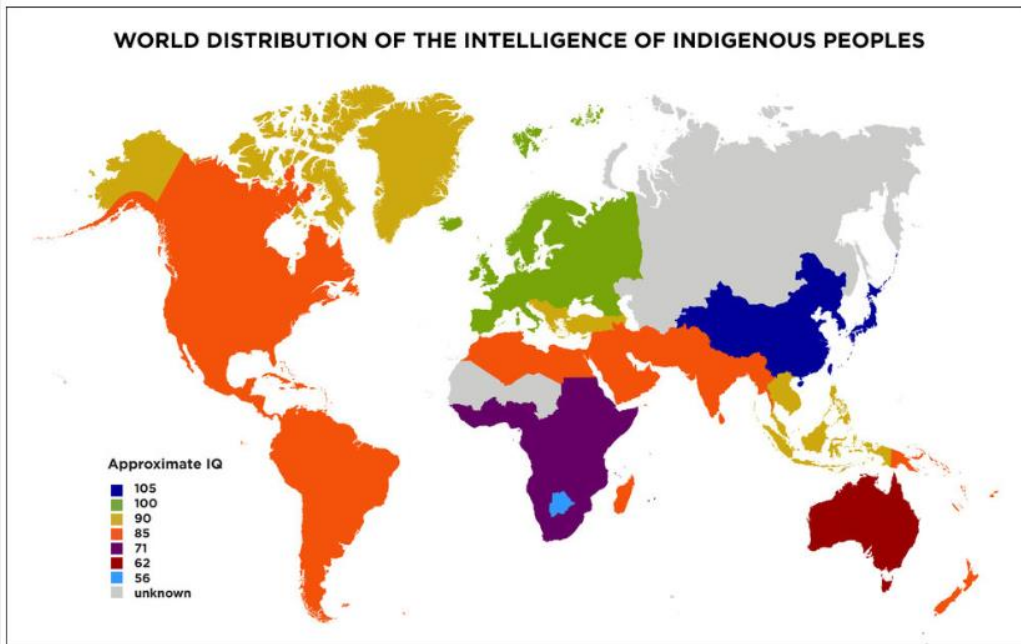

PewDiePie DEATH TO ALL JEWS Original Video

Verkkoviha voi...

esiintyä asiallisuuden vaatteissa

- Verkkovihalle määrittävää ei ole vihaisuus tunnetilana, vaan sen merkitys tiettyä ihmisryhmää halventavana viestintänä.
- Vihapuhe voi olla rauhallisesti esitettyä tai pukeutua jopa tieteen esitysmuotoon.
- Kaikki häiritsevä tai loukkaava käytös ei kuitenkaan ole vihapuhetta tai häirintää, eikä kaikki vihainen puhe vihapuhetta (Kovalainen 2017).
- Tämä ei tarkoita, etteikö vihainen ja aggressiivinen puhe, joka ei ole vihapuhetta, voisi olla satuttavaa ja haitallista.

Verkkoviha voi olla...

Termien kaappaamista ja uhritumista

Vastakkainasetteluja lietsovaan propagandistiseen retoriikkaan kuuluu kamppailu käsitteiden määrittelystä ja niiden sisältöjen kääntäminen toiseksi.

Esimerkiksi vihapuheen kohteita olisivatkin rasistiset maahanmuuttovastaiset liikkeet, joita arvostellaan.

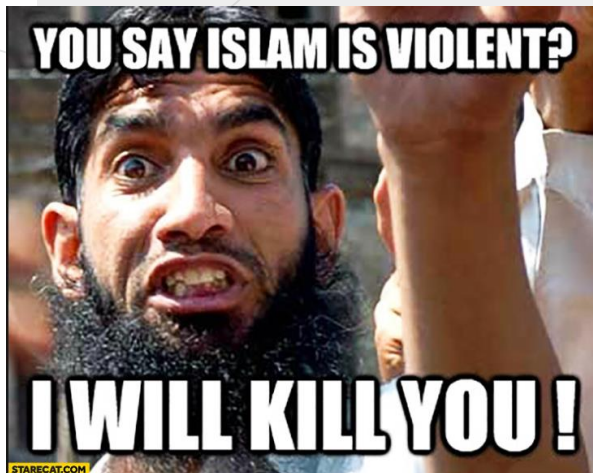

Junes Lokan vihapuhe FM maahanmuuttovastainen kanava Youtubessa/

Verkkoviha voi olla...

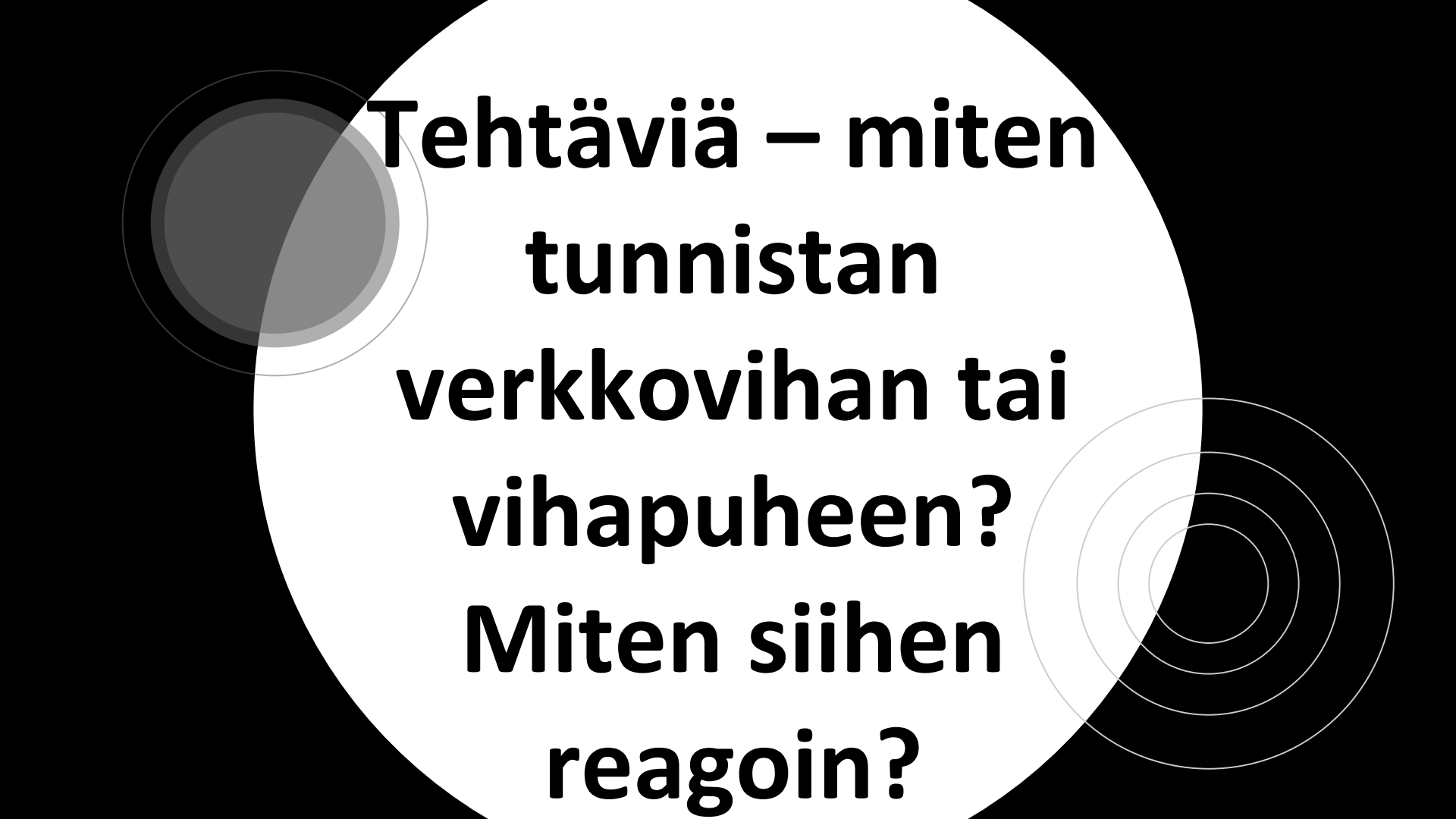
Kuvia, tekstiä, videoita, musiikkia

Ilmaisu voi olla esitetty julkisesti missä muodossa tahansa: kirjallisesti, sanattomasti/elein, visuaalisesti, taiteellisesti, ja sitä voidaan levittää erilaisen median kautta.

SUOMALAISTAISTELIJAT

ENNEN	NYT
<p>Nyt on kyse Suomen vapaudesta</p> <p>Teen kaikkeni, jotta säästytte tältä helvetiltä. Toivon vielä näkeväni teidät.</p>	<p>Suomalainen islamistitaistelija dokumentissa: Haluan tappaa niin monta ihmistä kuin mahdollista</p> <p>"Ja tiedoksi vaan, että tulen ehkä takaisin Suomeen. En tiedä."</p> <p>RIIPURASIA.NET</p>
	

**Tehtäviä – miten
tunnistan
verkkovihan tai
vihapuheen?
Miten siihen
reagoin?**

**Miten tunnistan verkkovihan
tai vihapuheen? Miten siihen
reagoin?**

ROOLI-IMPROVISAATIO

2 + 2 vapaaehtoista

**Toimintaympäristöt:
opettajanhuone & puhelinkeskustelu**

Roolit: 2 opettajaa & opettaja ja vanhempi

Muiden tehtävä on seurata keskustelua ja pohtia, onko kyseessä vihapuhe, verkkoviha vai mistä on kyse.

Antaa palautetta siitä miten toimittiin, pohtia tilanteen uskottavuutta ja miten vastaavan kaltaiseen tilanteeseen tulisi reagoida.

Tilanne 1.

Luokan whatsapp-ryhmässä tai vastaavalla alustalla on käyty seuraava keskustelu:

Pohtikaa

- Kenestä keskustelussa puhutaan?
- Mitä puhutaan?
- Miksi puhutaan?
- Onko kyseessä verkkoviha vai jokin muu?
- Mitä seurauksia tällaisella ilmaisulla voi olla?

Kirjoita paperille oma vastineesi keskusteluun

Tilanne 4.

Rehtorin haastattelu MOT-ohjelmassa:

Pohtikaa onko tilanteessa kysymys

- vihapuheesta tai verkkovihasta
- tavallisesta riidasta
- kunnianloukkauksesta
- mielipiteen arvostelusta
- kiusaamisesta
- jostain muusta, mistä?

Rehtori: Pukeutuminen voi olla hutsahtavaa

Sysmän yhtenäiskoulun rehtori **N.N.** sanoo, että koulussa on otettu voimakkaasti käyttöön Kiva koulu eli kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Hänen mukaansa henkilökunta puuttuu napakasti kiusaamiseen ja koululla työskentelevän kuraattorin työaika pidennettiin kokoaikaiseksi.

– Ovathan luvut korkeita. Mutta mietin, voiko se johtua siitä, että kissa on nostettu pöydälle. Nyt, kun on uusi tapa toimia, niin saattaa olla, että tilanne ensin pahenee ennen kuin se paranee.

MOT kysyi haastattelussa siitä, onko koulukiusaamisessa joitakin uusia trendejä tai ilmiöitä. Vuorinen sanoo kummastelevansa joidenkin oppilaiden tarvetta korostaa omaa erilaisuuttaan, esimerkiksi seksuaalista suuntautumista ja huomion hakemista sitä kautta.

– Minusta on aika outoa, että jo 12-vuotiaat rupeavat ilmoittamaan olevansa homoja tai lesboja tai jotakin tällaista. Siihen liittyy hyvin erikoinen pukeutuminen. Se herättää toisissa oppilaissa närkästystä, vihastusta ja ehkä pelkoakin. Sitten he tietysti kohtelevat tätä oppilasta sillä tavoin kuin tuntevat. Sitten tulee kokemus siitä, että kiusataan ja syrjitään, vaikka oppilas tavallaan on itse hakenut sen huomion.

Minkälaista pukeutuminen tällaisissa tapauksissa on?

– Se voi olla tosi hutsahtavaa. Näin ainakin aikuisen silmin liian näyttävää ja paljastavaa. Kaverit voivat ihan oikeasti sanoa, että sähän näytät ihan huoralta. Sehän on tavallaan jo loukkaus. Mutta kun näyttää siltä, rehtori naurahtaa.

Kerjäävätkö jotkut oppilaat tulla kiusatuiksi?

– Siltähän se niin kuin näyttää. Eihän näin saisi olla, jokainen saa pukeutua niin kuin haluaa. Mutta se, millä tavalla opettaa ja kasvattaa muita oppilaita, että siitä ei saa sanoa mitään. – Meidän aikuisten pitäisi käsitellä asiaa niin, että hän, joka kokee olevansa erilainen, saa erilaisuuttaan esittää ja olla oma itsensä. Mutta niin, että ei provosoi ja ärsytä omalla käytöksellään toisia. Eihän me heterotkaan tuoda seksuaalista suuntautumistamme julki jatkuvasti.

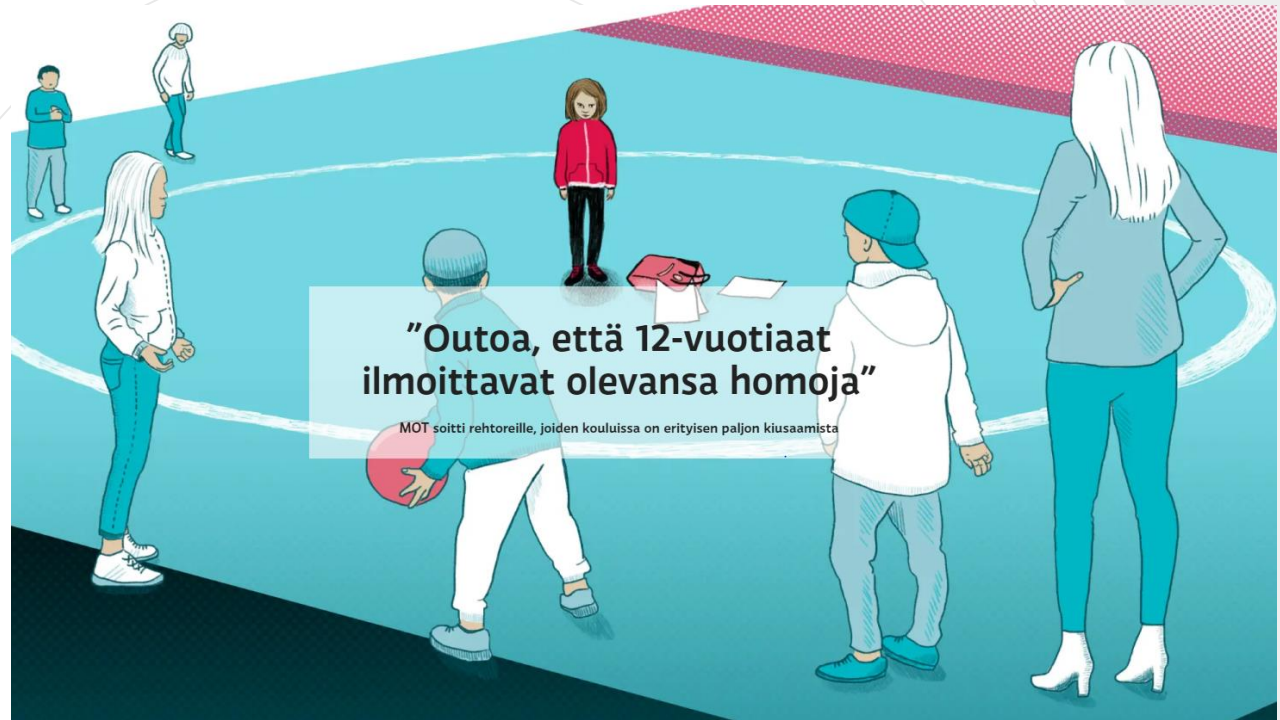

Tilanne 4.

Rehtorin haastattelu MOT-ohjelmassa:

Pohtikaa onko tilanteessa
kysymys

- vihapuheesta tai verkkovihasta
- tavallisesta riidasta
- kunnianloukkauksesta
- mielipiteen arvostelusta
- kiusaamisesta
- jostain muusta, mistä?

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/01/08/peruskoulun-rehtori-selittaa-koulukiusaamista-oppilaiden-tarpeella-korostaa>

Verkkovihan ehkäisy- ja ratkaisukeinoja

Journalismin, viestinnän ja
median tutkimuskeskus

Tampere Research Centre for
Journalism, Media and Communication

Verkkoviha voi olla...

Verkkovihaa ei tulisi pelkistää yksilön tunnetilaongelmaksi vaan paikallistaa yhteiskunnallisia syitä ilmiön takana.

1

Impulsiivista

Spontaaneja vihanilmaisuja, joihin ponsi tulee ulkoisesta ärsykkeestä. Tulee sanotuksi sellaista, mitä ei tavallisesti ehkä sanoisi.

Yksilötaso

2

Ryhmämielisiin liittyvää

Verkossa syntyä samannimisten ryhmittymä, jotka vastustajina ovat toisin ajattelevien. Samat ihmiset voivat olla sekä verkkovihan tuottajia että uhreja.

Ryhmien taso

3

Ideologista

Kenties verkkovihan vanhin muoto. Oman poliittisen, vihalle ja vastakkainasetteluille rakentuvan sanoman levittämistä. Esimerkiksi terroristijärjestöjen tai valkoista ylivaltaa ajavien liikkeiden viestit.

Yhteiskunnan ja rakenteiden taso

Tarvitaan siis erilaisia strategioita

kriittinen mediakasvatus,
argumentointitaitojen opettaminen,
oikean tiedon lisääminen ja jakaminen,
diskurssien muuttaminen,
vihapuheeseen vastaaminen,
sovittelevat kommunikaatiotaidot (niin journalismissa kuin verkkokeskusteluissa)
tunnekasvatus, empatiataidot
demokratiataidot,
yhteiskunta ja yhteisöllisyys, yhteisön normien muuttaminen

Mitä on vihan tunne?

Reaktio ärsykkeeseen, jonka voi tunnistaa koko kropassa: kämmenet hikoavat, lihakset jännittyvät, elimistö valmistautuu toimintaan.

Aggressio on ihmisen selviytymisen ja eloonjäämisen kannalta myönteinen voima. Aggressio antaa voimaa toimintaan, kykyä vetää rajoja ja tehdä ratkaisuja.

Tunne ei ole itsessään hyvää tai pahaa. Tunne on eri asia kuin toiminta.

Tarvitaan oikein kanavoituvaa aggressiota.

Vihan taustalla usein epäoikeudenmukaisuuden kokemus

”Kosto kaikesta vääryydestä, jota olen saanut kokea”

Viha on puolustusmekanismi, joka peittää muita tunteita kuten pelkoa, häpeää tai avuttomuutta.

Kumpaakaan – vihapuhujaa tai puheen kohdetta – ei tule jättää yksin.

Tunteiden pikainen tuomitseminen synnyttää usein vain vastustusta.

Ihminen ei koe tulleensa itse nähdyksi tai kuulluksi.

The screenshot shows the ILTALEHTI website interface. At the top, there are navigation links for 'Etusivu', 'Uutiset', 'Urheilu', 'Viihde', 'Sää', 'IL-TV', 'Terveys', 'Rakkaus & seksi', 'Bona', 'Tyyli.com', 'Asuminen', 'Perhe', 'Pippini.fi', 'Matkailu', 'Autot', 'Digii & tekniikka'. A yellow banner reads 'JUURI NYT Joukkuekaveri lupautui auttamaan romahtanutta Kaisa Mäkäristä: "Anatoli voisi minutkin huolia"'. Below this is a 'Reimagine yourself WITH A MODERN PC' advertisement. The main content area features a 'VIIHDE' section with the headline 'TV ja leffat' and a sub-headline 'YHTEISTYVÖSSÄ telkku.com'. The article title is 'Teinipoika hyökkäsi verkossa suomalaisia pankkeja ja mediataloja vastaan: "Kosto kaikesta vääryydestä, jota olen saanut elämäni aikana kokea"'. The article text begins with 'Joni kertoo tarinansa Yfellä niin, ettei häntä voida tunnistaa mahdollisten seuraamusten vuoksi.' To the right, there are 'TUOREIMMAT' news items, including 'Missä asunnot käyvät nopeimmin kaupaksi Pirkkanmaalla?' and 'Marcus ja Martinus tunnustetaan kaikkialla: "Emme ole käyneet ostoksilla vuosin"'. At the bottom, there is a 'Tutkimus: Väkivaltaisen metatallusinkin kuuntelijat ovat mukavia ihmisinä' article.

“

Tulevaisuudessa jokainen nainen on kyllästetty huomiolla ja ovat tottuneet saamaan sitä monelta jätkältä samaan aikaan. Näin saadan jokaiselle tytölle vähintään se kymmenen seksikumppania ennen 16v ikää. Pillua siis riittää vielä enemmän mitä nykyään, mutta tämä ei jakaudu kaikkien miesten kesken vaan vieläkin se 30% miehistä panee useimpia pilluja. Eli vain jakelevat suuremmalle osalle tästä 30% ryhmästä.

Ennustan siis, että tulevaisuudessa naisista tulee vielä huorempia ja miehiä vaivaa suuremmat itsetunto ja masennusongelmat.

Anonyymi kommentti Ylilauta-kuvalaudalla.

Millaisia tunteita kommentti voisi heijastella?

Sovittelun periaatteista apua konfliktiaiheista keskusteluttamiseen

Selkeytetään jännite

- Mistä tässä asiassa sinusta on kyse?
- Voitko kuvailla, mitä asian ympärillä on viime aikoina tapahtunut?
- Miten asia on vaikuttanut sinuun?

Kuunnellaan

- Mitä tunnet nyt, ja miksi? Mistä tämä tunne juontaa juurensa?
- Mitä muuta tunnet?
- Miten läheisesi (naapurisi, työkaverisi, sukulaisesi) kokevat asian?
- Minusta kuulostaa, että asiassa sinulle on kyse tästä.. Pitääkö se paikkansa?
- <https://sovittelujournalismi.fi/>

Rakennetaan luottamusta

- Mikä asia on jäänyt sanomatta?
- Ketä ei vielä ole kuultu asiassa?

Tarkennetaan

- Mitä tämä sana sinulle tarkoittaa?
- Mitä tarkoittit, kun aiemmin sanoit...?
- Voitko antaa esimerkkejä?

Haetaan ratkaisua

- Mitä haluaisit, että asialle tapahtuu?
- Mitä pelkää, että asialle voi tapahtua?
- Miten asiat olisivat, jos ne olisivat hyvin?
- Mitä itse voisit tehdä asian muuttamiseksi?

Ryhmäilmiöihin liittyvä viha

Oman ryhmän tunneympäristöä ja yhteenkuuluvuutta rakennetaan erottautumalla toisinajattelevien ryhmästä.

Sisä- ja ulkoryhmiin, meihin ja muihin jakaminen on yhtä vanhaa kuin ihmisuus.

Ratkaisuna mm. **argumentointi- ja väittelytaidot**

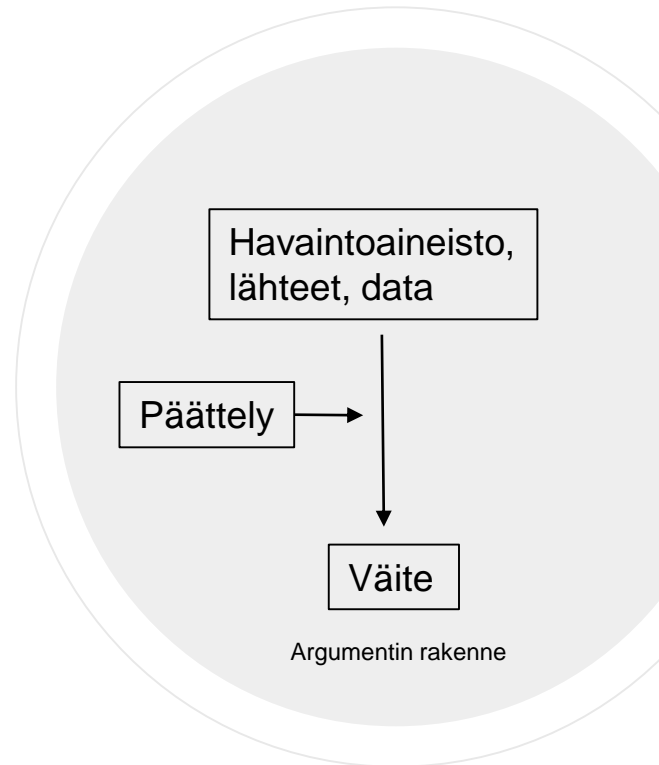
Erimielisyys tai erottautuminen ei ole ongelma, mutta ilman argumentointitaitoja erot synnyttävät helposti vain vastakkainasetteluja ja stereotypioihin nojautuvaa solvausta.

Argumentointi nojautuu perusteltuihin väittämiin ja keskittyy asioihin henkilöiden sijaan.

Argumentointi edellyttää myös toisen osapuolen tarkkaa **kuuntelua**.

Kouluväittelyissä ei tulisi kaihtaa todellisia vaikeita aiheita.

Väittely on yhteistoiminnallista työskentelyä. Puolustaessaan kantoja, jotka eivät ole heidän omiaan, nuoret oppivat samalla ymmärtämään arvoja ja asenteita, jotka eivät ole heidän omiaan.

Ideologinen viha

Ratkaisuna mm. **kriittisen medialukutaidon kehittäminen**

4 Kriittistä näkökulmaa:

1. **Tietokriittinen näkökulma** arvioi mediatekstien totuudenmukaisuutta ja käyttökelpoisuutta. Edellyttää taustatietoja. Näin voidaan arvioida onko sisältö väritynyttä, vääristeltyä tai puutteellista.
2. **Merkityksiä purkava kriittisyys** kohdistuu representaatioihin eli siihen, millaisia esityksiä mediatekstissä rakennetaan. Analysoidaan esimerkiksi diskursseja tai kuvankäyttöä ottaen huomioon, että kaikki mediaesitykset sisältävät arvoasetelmia ja ideologioita. Ideologiat ovat läsnä myös sellaisissa mediateksteissä, jotka tuntuvat itsestään selviltä tai tukevat vallitsevia käsityksiä.
3. **Vuorovaikutuskriittisyys** tarkastelee sitä, ketkä medioiden kautta ja medioissa keskustelevat ja pääsevät määrittelemään tiettyä aihetta käsittelevää julkista puhetta. Kyse on valtasuhteiden kritiikistä: valta on heillä, jotka ovat esillä sekä sisältöjen tuottajilla, jotka valitsevat julkiseen keskusteluun osallistujat.
4. **Itsensä tunteva kriittisyys** kohdistuu mediankäyttäjään ja pysähtyy analysoimaan millaisia tunteita ja reaktioita mediatekstit herättävät.

Ideologinen viha

Ideologisen vihan ehkäisyssä on keskeistä tunnistaa mediasisällöistä niiden sisältämiä narratiiveja, vaikutuspyrkimyksiä, ideologioita ja valtakamppailuja.

Tämä edellyttää yleissivistystä ja yhteiskunnan tuntemista, erilaisten poliittisten ja taloudellisten toimijoiden ja heidän pyrkimyksiensä paikallistamista.

Vihaa sisältävien narratiivien tilalle pitäisi pystyä tarjoamaan yhtä houkuttevia, vaihtoehtoisia narratiiveja.

Mediateksteille esitettäviä kriittisiä kysymyksiä

Huomautuksia ja huomioita

Kuka tuotti mediasisällön? Millaiset tahot olivat sen julkaisemisessa osallisina?

Kaikki mediasisällöt ovat konstruktioita. Ne ovat tarinoita, joihin valitaan esitettäviä näkökulmia ja puhujia – vastaavasti toisia näkökulmia jää tarinan ulkopuolelle. Sisältöjen tuottajat valitsevat tarinalle kehyksen omista lähtökohdistaan ja pyrkimyksistään käsin. Journalismissa sisältöjen tuotantotapoja säädellään, mutta tehtyjä säädöksiä myös rikotaan.

Millaisia tekniikoita mediasisällössä on käytetty huomion saavuttamiseksi? Miten ja millaisten asioiden yhteydessä pyritään herättämään tunteita?

Niin journalismissa, propagandassa kuin vaikkapa näennäistieteessä käytetään omanlaisiaan tyylikeinoja ja tekniikoita, joilla vastaanottajaan pyritään vaikuttamaan. Usein kyse on tunteisiin vetoamisesta.

Mitkä arvot, elämäntavat, ideologiat ja näkökulmat ovat edustettuina mediatekstissä? Mitkä on jätetty ulkopuolelle? Mitkä asiat esitetään normatiivisina tai itsestään selvinä?

Kaikkiin mediasisältöihin on sisäänrakennettu arvoasetelmia ja näkökulmia. Vastaavasti toisenlaisia arvoja on jätetty ulkopuolelle tai ne esitetään negatiivisina. Representaatiot eivät ole arvovapaita.

Miksi tämä teksti on tehty ja lähetetty? Kenelle tai millaisille tahoille se näyttää olevan suunnattu?

Mediasisältöjen tuotannossa on usein kaksi keskeistä motivaattoria: taloudellisen hyödyn tavoittelu tai vallan tavoittelu. Esimerkiksi internetissä käyttäjiä ohjataan suunnistamaan tietyllä tavalla kaupallisten intressien edistämiseksi. Teknologiaakaan ei ole neutraalia.

Kuka tai mitkä tahot mediatekstin tuottamasta narratiivista hyötyvät?

Mediatekstit tulisi tulkita laajasti sosiaalisen, poliittisen ja taloudellisen kontekstin osana. Mikään media ei toimi irrallisena yhteiskunnasta.

Tehtävä Empatiakartta

Kiitos!

Elina Tolonen

elina.noppiari@tuni.fi

@elina_no

Luettavaa ja lähteitä

Kirjanmerkit – ei vihapuheelle. Vihapuheteemaisia harjoituksia: <http://www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2016/11/Kirjanmerkit.pdf>

Alin, E. (2018) Non Toxic. Selvitys kilpailullisia tietokone- ja konsolipelejä pelaavien nuorten kokemuksista vihapuheesta ja häirinnästä <https://www.hel.fi/static/nk/Julkaisut/non-toxic.pdf>

Mäkinen, T. (2012). Toimivaa vuorovaikutusta oppimassa – Autoetnografinen tutkimus tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimisprosessista. Retrieved October 1, 2012 from https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38350/URN:NBN:fi:juu-201208222219.pdf?sequence=1&fb_source=message

Harhaanjohtavia ja vaikuttamaan pyrkiviä informaationtekotapoja verkossa: www.sisaltosekaannus.fi

Vihapuheesta dialogiin. Koulutusmateriaali vihapuhetta käsitteleville oppitunneille. http://www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2017/09/Plan_Vihapuhe_koulutusmateriaali_34s.pdf

Oikeusministeriön selvitys vihapuheesta (2016)